

Utolsó vacsora a kollektív ártatlanság előtt

Peter Pollág: Europa Domus Pacis

SIRBIK ATTILA

Danubiana, Pozsony, 2018. III. 16. – 2018. VI. 10.

Peter Pollág témáit és alkotói érzékenységét nem (csak) a szlovákiai, illetve a csehszlovák történelmi múltban gyökerező emlékek képezik. Ellenkezőleg, az európai és a térség történelme során alakuló események felett lebeg, perspektívája egy mindezt átfogó, mindezt bizonyos értelemben átlátó, térképszerű/ térképszemű ábrázolásmód. Ebből következően vásznai többnyire hatalmas méreteket öltenek, jól megférnek rajtuk az egymás mellett vagy éppen az egymásba oltott idillikus korszakok, a hatalmas konfliktusok előszobái, a liberális demokrácia hónalja, a kulturális és vallási töréspontok. Szétrepedt világ, amiből az ártatlanság gyantája folyik ki, amibe mindannyian beleragadunk, létrehozva egyfajta kollektív

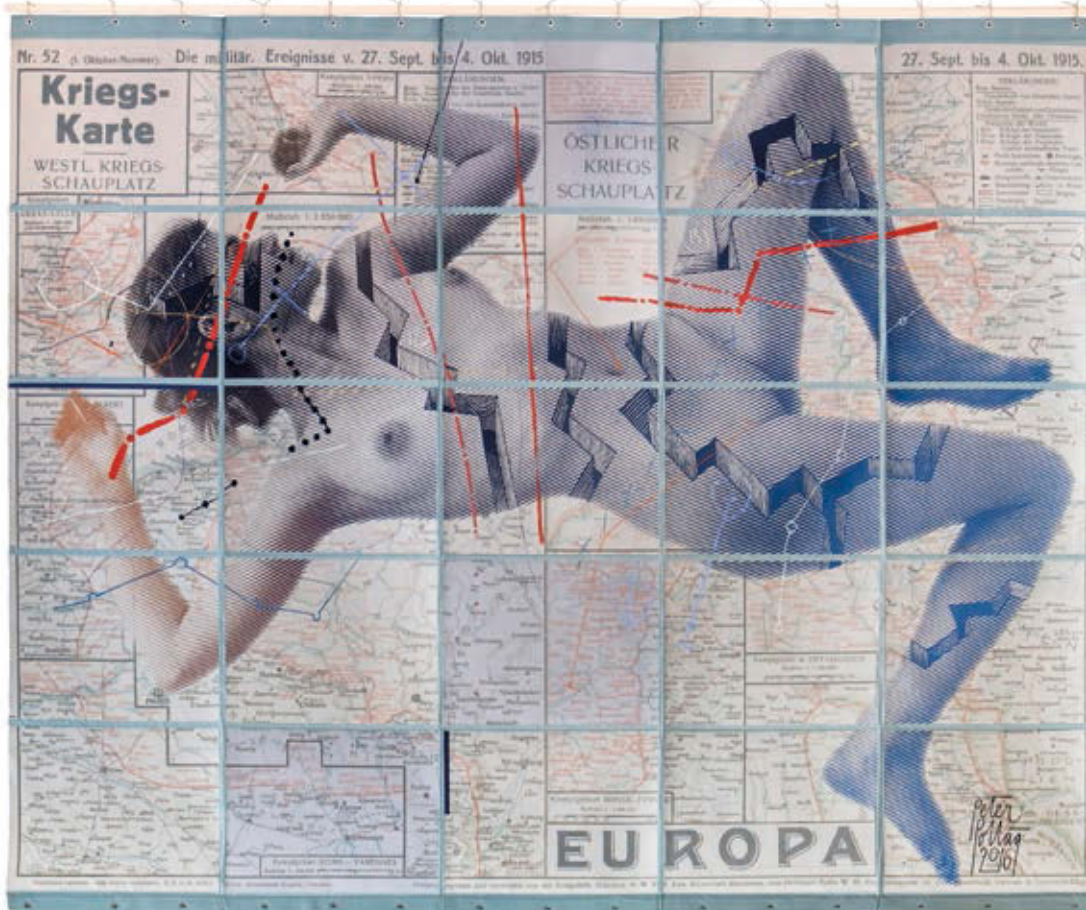
ártatlanságot. Közép. Kelet. Nyugat. Európa. Periféria és centrum. Gyűjtőpontok. Véleményterror. Minden, ami tisztán látható, minden, ami a félhomályból kikövetkeztethető, elvakító, félrevezető. Ellentétek, egymásba olvadások, a forradások nyomai. Dicső történelem és rettenetes személyesség, hétköznapi és egyéni történelem. Közhelyek kibillentése. Az értékek relativitásába vetett hit, meggyőződéssé torzuló erények, a tradíció közegéből kiszakadt ember megfoghatkozott képessége arra, hogy összetartsa a szétbomlást. De minek, hiszen a nyitás a kulcs, mert már nincs én, sem személyiség, öntörvényű létezés, minden metafora csupán, élményösszefüggések tudati kivetülése.

Pollág metaforákkal teli többretegű világában az úgynevezett modern ember története, alkotásainak sejtelmessége és a befogadó szabadsága annak a fentebb említett perspektívának köszönhetően alakul, ami a kényszeres

PETER POLLÁG: *Ember*, 2003, akril, vászon, 220×295 cm

fotó: Danubiana Archive

PETER POLLÁG: *Europa Domus Pacis*, 2016, vegyes technika, 261×321 cm

hiányosságokból fakad. A hiány tere nem a semmi heroikus pesszimizmusa, nem egzisztencialista kiszolgáltatottság, mert a befogadás során képződik és burjánzik, előjele negatív, legmélyebb, titkos vágyainkból táplálkozik, azokból, melyekről mi magunk sem tudunk, így nem nyúlunk pusztá kézzel a gyomrunkig, ha ott lakik a lélek, nem metsszük fel személyiségünk mellkasát, nem vizsgáljuk a személyesség sejtjeit, melyek a tudatban végbemenő komoly mutációk során fejlődnek ki és hálóznak be mindent az erőszakkal fenntartott rend alatti káosz kaptárában, ahonnan minden kirajzó szárnyas hibrid a hierarchikus viszonyok ellaposításának ígéjét hirdeti. Néha nélkülük is megtörténik a rengeteg torzót és töredéket felhalmozó káoszhoz való közelítés, de ilyenkor a túlságos közelség miatt a vásznon minden meg- és összeolvad. Alkalmanként Platón kikacsint, aki szerint az emberi lélek három alkotóeleme a vágyakozó rész, a gondolkodó rész és az indulatosság. Ebből fakad az európai ember önérzete, ami a képeken az elismerését való küzdelem átvitt értelemben vett, metaforikus-asszociációs hálózatok mentén nyilvánul meg. De mi van akkor, ha az irracionális vágy racionális vággyá szublimálódik, és arra irányul, hogy bármi áron, levetkőzve minden másságra vonatkozó merész gondolatot, egyé váljunk a többiekkel? Az ember hamar felejt, felejtetni akar, s a felejtésben eltompulhatnak védekező ösztönei.

Pollág figurái többnyire ilyenek, békésen pihennek, alszanak, szunyókálnak, eszegetnek, miközben a világ rendje magától helyreáll. Nem lehet folytonos feszültségben élni, a nyugati szellem belefáradt az apokaliptikus

készenlétbe, és pihenni szeretne. A 20. század második felében a kozmikus szorongás, az útkeresés végtelenné feszítette világunk határait: minden elképzelhető volt, s el is képzeltünk mindent. Pollág figurái ezen túljutva mintha mindent tudnának: már semmi sem érdekli őket. Ilyen módon egyre békésebbé válna Európa? Domus Pacis.

Hacsak nem bukunk orra valamelyik zsákutcában, Dániel próféta könyvébe botolva, el sem gondolkodunk azon – habár a vallás és a modernizáció bizonyára tud együtt létezni –, hogy a nagybetűs Történelemnek lenne valamilyen egyetemes haladási iránya, menete, végcélja. De mintha itt a festmények, grafikák, „talált” tárgyak összességében jelen lenne mind a kilenc civilizáció, a nyugati, a latin-amerikai, az afrikai, az iszlám, a kínai, a hindu, az ortodox, a buddhista, a japán. Jó, valamelyik lehet, hogy hiányzik, de elvitathatatlan a kultúrák és civilizációk keveredése és kavalkádja Pollág művészetében, aki számára hatványozottan fontos az identitás keresése (nem csak a belső), így rengeteget utazik kontinenseken át. Tapasztalatai beolvadnak saját képzőművészeti motívumvilágába, egy izgalmas és egyedülálló hibridet hozva létre. Különböző alkotói habitusok, stílus- és gondolkodásbeli érzékenységek kommunikálnak egymással vásznain úgy, hogy közben sohasem sérti fel az egymásba olvadás a vásznat. Inkább egyfajta békés összehangolódás ez, bár mindvégig Pollág saját világa marad az állandó és összetartó erő, az origó. Ugyanakkor mintha erre az összebékülésre rezonálna egy újfajta, mindent átfogó vallás, egy szakrális layer keresése, hiszen a globális modernizáció és a szociális változások miatt az emberek korábbi stabil kapcsolódási pontjai a nemzetállamok identitásnyújtó szerepéhez hasonlóan gyengülnek, ezért sok helyen az úrt a vallás töltheti be. De ne feledjük egy pillanatra sem, hogy ez a színes pollági világ csupán csak költészet.